OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Kirje

4.9.2023

VN/868/2023
VN/868/2023-OKM-10

Sivistysvaliokunta

Asiantuntijalausunto; Valiokunnan kokous 6.9.2023

OKM asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle: : U 29/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Suomen liittymisestä Euroopan meribiologian keskus – eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (EMBRC-ERIC) liittyminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Ajantasaiset ja kilpailukykyiset tutkimusinfrastruktuurit luovat alustan, jossa tutkimus, koulutus ja innovaatiotoiminta voivat kohdata ja kehittyä. Eurooppalainen ja kansainvälinen tutkimusinfrastruktuuriyhteistyö turvaa suomalaiselle tutkimusyhteisölle korkealaatuiset ja ajantasaiset tutkimuksen työkalut ja osaamisen jakamisen. Suomen ei olisi mahdollista ylläpitää yhteistyön myötä käytettävissä olevien tutkimuksen infrastruktuurien kokonaisuutta vastaavaa tutkimusympäristöä vain omin voimin. Korkeatasoiset tutkimusinfrastruktuuripalvelut lisäävät suomalaisen tutkimus-, koulutus- ja innovaatiojärjestelmän vaikuttavuutta ja kansainvälistä vetovoimaa.

Euroopan meribiologian keskus – eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortio eli EMBRC-ERIC on hajautettu tutkimusinfrastruktuuri meribiologiselle tutkimukselle. Sen tavoite on edistää tieteellisiä löytöjä ja syventää ymmärrystä meriekosysteemeistä ja organismeista, edistää kokeellisten mallien käyttöä tieteessä ja lisätä meribiologian profiilia, edistää meren luonnonvarojen hyödyntämistä kestävästi sekä edistää sinistä biotaloutta.

Suomen osallistuminen EMBRC-ERICiin tehostaa tutkimustoimintaa tarjoamalla keskitetyn pääsyn infrastruktuurin laitteistoihin, e-infrastruktuuriin, biologiseen materiaaliin sekä metadataan. Suomen jäsenyys vahvistaa suomalaisen merentutkimuksen palvelukokonaisuuden monimuotoista vaikuttavuutta, lisää kansainvälistä näkyvyyttä ja mahdollisuuksia kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön ja EU-tason rahoitushakuihin.

EMBRC-ERICissä Suomea edustava taho olisi opetus- ja kulttuuriministeriö, joka nimeäisi edustajat EMBRC-ERICin yleiskokoukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimeäisi myös kansallisen yksikön, jonka on tarkoitus olla Helsingin yliopisto. Helsingin yliopiston Tvärminnen tutkimusasema koordinoi EMBRC-ERICin toimintaan liittyvää Suomen meribiologisen tutkimuksen verkostoa (Tvärminnen tutkimusasema, Saaristomeren tutkimusasema Seili, Husön biologinen asema ja Suomen ympäristökeskuksen merentutkimuslaboratorio). Tämä kansallinen toiminta on osa Suomen merentutkimuksen infrastruktuuri FINMARIa.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

EMBRC-ERIC -jäsenyyden vaikutukset

Suomen osallistuminen EMBRC-ERICiin tehostaa tutkimustoimintaa tarjoamalla keskitetyn pääsyn infrastruktuurin laitteistoihin, e-infrastruktuuriin, biologiseen materiaaliin sekä metadataan. Suomen jäsenyys vahvistaa suomalaisen merentutkimuksen palvelukokonaisuuden monimuotoista vaikuttavuutta, lisää kansainvälistä näkyvyyttä ja mahdollisuuksia kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön ja EU-tason rahoitushakuihin.

EMBRC-ERICin perussäännön mukaisesti Suomen tulee maksaa jäsenmaksu, joka on viiden ensimmäisen toimintavuoden aikana arvioilta 63 633 € vuodessa. Lisäksi Suomen tulee tukea tarkoituksenmukaisesti kansallista EMBRC-ERICin toimintaan liittyvää tutkimusympäristöä.

Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitea on sitoutunut vastaamaan Suomen jäsenmaksusta tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseen varatuista määrärahoista vuosina 2023-2025. Kansalliset tutkimusinfrastruktuuriin osallistuvat tutkimusorganisaatiot ovat tarvittaessa sitoutuneet jäsenmaksun kattamiseen tämän jälkeen. Kansallisten toimijoiden tulee vastata muista kustannuksista keskenään sopimallaan tavalla. Suomen Akatemia on vuosien 2014-2021 aikana myöntänyt tutkimusinfrastruktuurirahoitusta kansallisen FINMARI -tutkimusinfrastruktuurin rakentamiseen yhteensä 5 931 172 euroa, joka vastaa 70% rahoitettujen hankkeiden kokonaisinvestointi-kustannuksista (8 473 103 euroa). Osa tästä rahoituksesta on kohdistunut meribiologiseen tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseen, joka liittyy EMBRC-ERICin toimintaan.

Valmistelun kulku

EMBRC-tutkimusinfrastruktuuri on priorisoitu Euroopan tasolla ja Suomessa. EMBRC sisällytettiin eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuurien (ESFRI) tiekartalle vuonna 2008. EMBRC-ERIC on perustettu komission päätöksellä 23.8.2018. Vuodesta 2018 lähtien se on arvioitu yhdeksi vakiintuneista ESFRI-hankkeista, joilla on tärkeä merkitys eurooppalaisen tutkimuksen kilpailukyvylle.

Suomen meribiologian tutkimuksen verkosto on osa laajempaa Suomen merentutkimuksen infrastruktuuri FINMARIa. FINMARI on sisältynyt Suomen kansalliselle tutkimusinfrastruktuurien tiekartalle vuodesta 2014 lähtien. FINMARI -konsortio on esittänyt Suomen liittymistä EMBRC-ERICiin jäsenenä. Suomen Akatemian asettama tutkimusinfrastruktuurikomitea on antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle suosituksen Suomen liittymisestä EMBRC-ERICiin 13.12.2022.

Luonnos valtioneuvoston kirjelmäksi on ollut lausunnoilla ja siitä ovat lausuneet Suomen Akatemia, Helsingin yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Suomen ympäristökeskus sekä geologian tutkimukseskus, Ilmatieteen laitos ja Luonnonvarakeskus. Luonnos on käsitelty EU-asiain komitean tutkimus- ja innovaatiojaostossa (EU20) kirjallisella menettelyllä.

Perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto vastaa Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että 93 §:n 2 momentti kattaa myös unionin toimivaltaan muodollisesti kuulumattomat, mutta unioniasioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettavat asiat (PeVM 10/1998 vp). Valtioneuvoston on PL 96 §:n mukaan kirjelmällään lähetettävä puhemiehelle viipymättä tietoonsa tullut ehdotus sellaiseksi säädökseksi, sopimukseksi tai muuksi toimeksi, josta päätetään Euroopan unionissa ja joka muutoin perustuslain perusteella kuuluisi eduskunnan toimivaltaan. Eduskunta osallistuu valmisteluun PL 96 §:n mukaisesti.

Eurooppalainen tutkimusinfrastruktuuripolitiikka

Euroopan laajuisten tutkimusinfrastruktuuritarpeiden arvioimista varten EU:n jäsenmaat ja komissio ovat perustaneet Euroopan tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorumin (ESFRI). ESFRI julkaisi ensimmäisen tutkimusinfrastruktuurien suunnitelman eli tiekartan v. 2006. Tiekarttaa on päivitetty vuosina 2008, 2010, 2016, 2018 ja 2021. Nykyisellä tiekartalla on 22 hanketta sekä 41 toteuttamisvaiheeseen edennyttä hanketta.

Yhtenäisten toimintaperiaatteiden luomiseksi, hallintorakenteiden keventämiseksi ja oikeushenkilöaseman järjestämiseksi EU:n neuvosto on hyväksynyt kesällä 2009 asetuksen (N:o 723/2009) eurooppalaisesta tutkimusinfrastruktuurikonsortiosta (ERIC-asetus). Asetus on annettu SEY 171 artiklan (nykyään SEUT 187 artikla) perusteella. ERIC-asetus ja sen perusteella perustettavat tutkimusinfrastruktuurit tukevat SEUT 179 artiklan 1 kohdan tavoitetta luoda ja vahvistaa eurooppalainen tutkimusalue, ERA. ERIC perustetaan asetuksen perusteella menettelyssä, jossa komissio tutkittuaan, täyttävätkö jäsenmaiden yhteisesti esittämä hakemus ja perussääntö asetuksessa määrätyt edellytykset, tekee päätöksen ERICin perustamisesta tai hylkää hakemuksen.

Euroopan komissio on julkaissut elokuussa 2023 kolmannen ERIC-asetuksen toimeenpanoraportin (COM(2023) 488). Raportissa esitetään yleiskatsaus ERIC-muotoisten tutkimusinfrastruktuurien tilanteeseen sekä käsitellään niihin liittyviä kehittämiskohteita. Komissio näkee keskeisenä kehittämiskohteena tutkimusinfrastruktuurien pitkäjänteisen rahoituksen, mihin sisältyy EU:n sekä kansalliset ja alueelliset rahoituslähteet, joiden synergioita tulisi edelleen vahvistaa. ERICejä on toistaiseksi perustettu 26 ja näissä on keskimäärin 14 Euroopan maata jäsenenä. Suomi on jäsenenä 12 ERICissa ja toimii kolmessa isäntämaana. Suomen osallistumisaktiivisuus on samalla tasolla kuin verrokkimaillamme ja isännöintien osalta olemme aktiivisimpien Euroopan maiden joukossa.

EU:n tutkimuksen puiteohjelmilla on tuettu uusien tutkimusinfrastruktuurien suunnittelua sekä olemassa olevien käytön laajentamista ja yhteistyön tiivistämistä. Tällainen tukimuoto sisältyy myös nykyiseen EU:n tutkimuksen ja innovaatioiden Horisontti Eurooppa -ohjelmaan (2021–2027).

Eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuuripolitiikkaan liittyen Suomi on kartoittanut omat kansalliset tutkimusinfrastruktuurinsa sekä laatinut tiekartan merkittävistä uusista tutkimusinfrastruktuureista. Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitea on julkaissut Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien strategian 2020-2030 sekä Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien tiekartan 2021-2024. Tiekartalla on 29 infrastruktuuria.

Opetusneuvos Riina Vuorento

Liitteet Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu Sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emmi Venäläinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Santeri Lohi
OKM KPE Kansliapäällikön esikunta, Anita Lehikoinen
OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto